

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH W ZESPOLE SZKÓŁ SPOŻYWCZYCH I HOTELARSKICH W RADOMIU

Część I – procedury ogólne

Część II- procedury szczegółowe

Telefony alarmowe

Adresy instytucji wspierające pracę szkoły

PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR

1. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 1982r. Nr 35, poz.228 z późniejszymi zmianami) – tekst jednolity
2. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz.230 z późniejszymi zmianami) – tekst jednolity
3. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179 z późniejszymi zmianami) – tekst jednolity
4. Zarządzenie Nr 590 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

Część I.

Procedury ogólne

Ogólny schemat reagowania na różne zdarzenia kryzysowe:

- *okres przed kryzysem – działania uprzedzające;*
- *okres kryzysu i bezpośrednio po kryzysie – działania interwencyjne;*
- *później – działania naprawcze.*

Działania uprzedzające:

- zebranie informacji o skali zjawisk mających wpływ na powstanie kryzysu (identyfikacja potencjalnych ofiar, czynników spustowych, in.);
- poznanie dostępnej infrastruktury pomocy;
- poznanie skutecznych i dostępnych form pomocy;
- opracowanie planów kryzysowych i działań wg algorytmów, w tym procedur powiadamiania, ochrony i wsparcia psychicznego;
- praktyczne uzgodnienie form i zasad współpracy z potencjalnymi partnerami – uzgodnienie planów kryzysowych z poszczególnymi służbami (policją, strażą pożarną, in.);
- wyznaczenie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- ustalenie lokalizacji zbierania się SZK;
- rozpoznanie potrzeb szkoleniowych kadry;
- przeszkolenie i ćwiczenia w zakresie stosowania procedur, działań wynikających z planów kryzysowych;
- wizualizowanie procedur, planów i innych form pomocy – plakaty, ulotki, skrypty;
- przygotowanie zarządzających szkołą oraz SZK do działań w kryzysie;
- “oswajanie” z psychologicznymi konsekwencjami narażenia na stres pourazowy, przekazywanie sugestii co do roli wzajemnej pomocy, pomocy specjalistycznej, ryzyka zachowań, reakcji destrukcyjnych.

Działania interwencyjne:

- ochrona, kierowanie, łączenie;
- działania formalne - powiadamianie organów nadrzędnych;
- zebranie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- gromadzenie informacji o zdarzeniu, wstępna diagnoza;
- koordynowanie napływających informacji;
- inwentaryzacja problemów;
- szacowanie priorytetów, nadawanie rangi: umiarkowanie ważne / bardzo ważne / ekstremalnie ważne;
- ocena potrzeb;
- informowanie;
- koordynowanie i właściwe wykorzystanie zasobów ludzkich, oferowanej pomocy.

Działania naprawcze:

- koordynacja współpracy z innymi zaangażowanymi w działania instytucjami;
- ocena potrzeb –ustalenie, w jaki sposób zdarzenie wpłynęło na stan psychiczny ludzi (uczniowie, personel, rodzice) i funkcjonowanie szkoły;
- koordynacja pracy osób zaangażowanych w pomaganie poszkodowanym, w tym:
 - rozdzielanie zadań,
 - monitorowanie poziomu zmęczenia i stresu,

- budowanie powiązań,
- gromadzenie i udostępnianie materiałów,
- stałe gromadzenie informacji zwrotnych o efektywności działań,
- kierowanie do specjalistów.

Realizatorzy działań kryzysowych

Realizacja wszelkich działań kryzysowych dotyczy bezpośrednio zaangażowanych w kryzys placówki, jak i instytucji nadzorujących, interweniujących i wspierających. Nawet najlepiej przygotowana szkoła nie poradzi sobie sama ze zdarzeniami o szczególnie ostrym, dramatycznym przebiegu. W niektórych jednak sytuacjach posiłkowanie się zewnętrznymi zasobami nie jest konieczne, a sukces zależy od sprawności zasobów wewnętrznych.

Porządkowanie zasobów: „mapa”.

1. Szkoła (obszar działań wewnętrznych):

- powołanie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- adaptacja znanych procedur na wypadek konkretnych zdarzeń;
- podejmowanie działań interwencyjnych przez wychowawców, nauczycieli, pedagogów;
- niezwłoczne reagowanie na krytyczne zdarzenia wychowawcze;
- zwracanie się po pomoc i interwencję do instytucji wymiaru sprawiedliwości, wojska, OC, policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego (wg kompetencji służb);
- podejmowanie współpracy z placówkami wsparcia ogólnego i specjalistycznego;
- organizowanie szkolnych form pomocy i wsparcia (np. udzielanie konsultacji pedagogicznych);

2. Placówki wsparcia ogólnego (Wydział Edukacji UM, Delegatura Kuratorium Oświaty w Radomiu, PPP, Rzecznik Praw Dziecka, in.):

- wsparcie w działaniach kryzysowych wg kompetencji;
- nadzór merytoryczny;
- badanie, monitorowanie skuteczności;
- edukacja;
- organizowanie treningów;
- koordynowanie wsparcia specjalistycznego.

3. Placówki wsparcia specjalistycznego (placówki pomocy społecznej, leczenie uzależnień, placówki socjoterapeutyczne, terapeutyczne):

- wsparcie w rozwiązywaniu konkretnych problemów wychowawczych, sytuacji kryzysowych, podejmowanie działań prewencyjnych i badań przesiewowych na różnych etapach działania.

Przykładowy zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych.

Skuteczność działania w kryzysie zależy od klarownego podziału obowiązków między pracownikami szkoły. W dobrym zespole każdy musi wiedzieć, co ma robić, jakie są wobec niego oczekiwania, czego może oczekiwać od innych.

- **Pielęgniarka:**
 - udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - zgłaszanie potrzeb pomocy medycznej (wg oceny zagrożenia życia, zdrowia);
 - aranżowanie osób towarzyszących uczniom odwożonym do szpitali;
 - udzielanie uczniom informacji o ew. konsekwencjach dla zdrowia, jakie niesie ze sobą incydent;
 - przekazanie lekarzom kluczowych informacji o sytuacji poszkodowanych.
- **Wychowawca, inni nauczyciele:**
 - powiadomienie uczniów w klasie i podjęcie tematu w dyskusji (jeśli jest to właściwe);
 - niezwłoczne zidentyfikowanie uczniów potrzebujących pomocy i zawiadomienie o tym pedagoga lub specjalisty wspierającego szkołę;
 - eskortowanie uczniów szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych do miejsca udzielania pomocy;
 - monitorowanie stanu uczniów w okresie późniejszym;
 - towarzyszenie uczniom rannym, chorym;
 - angażowanie zespołu klasowego w konstruktywne lub pożądane formy aktywności (w zależności od rodzaju zdarzenia);
 - zmniejszanie dolegliwości skutków (w okresie po zdarzeniu).
- **Pedagog:**
 - koordynowanie działań związanych z pomocą psychologiczną, w tym zgłaszanie zapotrzebowania wsparcia w tym zakresie;
 - stałe udzielanie informacji – informacja jest podstawową formą pomocy w sytuacji krytycznej;
 - pozostawanie w stałym kontakcie z wychowawcami;
 - prowadzenie ewidencji uczniów, którym należy udzielać pomocy;
 - informowanie rodziców / opiekunów prawnych o konieczności udzielania pomocy i zachęcanie do kontynuowania stosownych form pomocy poza szkołą;
 - pomoc rodzicom w zrozumieniu podstawowych, typowych reakcji ich dzieci na zdarzenie kryzysowe.
- **Sekretariat szkoły:**
 - zawiadamianie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego o miejscach, terminach spotkań;
 - kierowanie służb interweniujących do miejsca incydentu, udzielanie informacji o topografii budynku, specyficznych cechach sytuacji;
 - kierowanie wszelkich telefonów, zapytań od mediów do dyrektora szkoły lub jego zastępcy.
- **Pracownicy administracji i obsługi**
 - informowanie kierownika administracji, dyrekcji, wychowawców, nauczycieli, pedagoga szkolnego o niepokojącym zdarzeniu;
 - zapewnienie opieki uczniowi dopóki na miejsce zdarzenia nie przybędzie pielęgniarka szkolona, wychowawca, nauczyciel, pedagog szkolny;
 - odizolowanie poszkodowanego w ramach zapewnienia uczniowi poczucia komfortu i bezpieczeństwa;

- w przypadku zauważenia obcej osoby na terenie szkoły pracownicy obsługi zobowiązani są do zapytania o cel wizyty, w przypadku, gdy osoba obca odmawia podania celu wizyty, zachowuje się agresywnie bądź stwarza zagrożenie dla osób przebywających w szkole, należy podjąć próbę wyprowadzenia jej z terenu szkoły. Przy odmowie wyjścia należy wezwać pomoc. O sytuacji niezwłocznie powinna zostać poinformowana dyrekcja szkoły i kierownik administracji;
- w innych przypadkach powinni kierować osobę do dyrektora szkoły, pedagoga szkolnego lub sekretariatu szkoły.

Każdy pracownik szkoły ma prawo żądać informacji o celu pobytu osoby obcej na terenie szkoły.

Działania interwencyjne – lista sprawdzająca ogólna

Ta lista stanowi narzędzie dla kadry zarządzającej szkołą na wypadek różnych krytycznych zdarzeń w szkole. Jej celem jest porządkowanie działań i sprawdzenie, czy wszystkie niezbędne czynności zostały wykonane: sprawdź, co już zrobiłeś, co Cię jeszcze czeka.

Warto wcześniej zapamiętać najważniejsze czynności do wykonania.

1. OSZACUJ ZDARZENIE

- ustal i potwierdź rodzaj zdarzenia;
- pozyskaj kluczowe informacje (co się stało, kto był zaangażowany, kto był świadkiem, jak zdarzenie się zaczęło).

2. WEZWIJ POMOC

- w uzasadnionych sytuacjach – zadzwoń na policję (997,112), straż pożarną (998, 112), pogotowie ratunkowe (999,112);
- rozpocznij realizację szkolnych procedur: ewakuacji przeciwpożarowej, bombowej, innej (w zależności od zdarzenia);
- wezwij Szkolny Zespół Kryzysowy;
- w uzasadnionych sytuacjach –wezwij placówkę wsparcia (np. PPP, Ośrodek Interwencji Kryzysowej).

3. CHROŃ, ZAWIADAMIAJ

- zawiadom personel szkoły;
- chroń (odizoluj) wszystkich, którzy byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- podejmij działania zapobiegające dezinformacji, chaosowi.

4. ZABEZPIECZ BUDYNEK, TEREN I KIERUJ (w zależności od rodzaju zdarzenia)

- upewnij się, że wszyscy pozostali uczniowie (personel) są bezpieczni;
- zarządzaj zamknięcie drzwi wejściowych;
- zamknij drzwi wewnętrzne tam, gdzie to możliwe;
- bądź w kontakcie z personelem szkoły, aby monitorować sytuację;
- łagodnie kieruj uczestnikami zdarzeń.

5. CZEKAJ NA SŁUŻBY INTERWENIUJĄCE

- na bieżąco zawiadamiaj jednostkę policji/ straży pożarnej o przebiegu zdarzeń, monituj o zmianach;
- zbierz świadków, poszkodowanych w zdarzeniu - jeśli to możliwe;
- idź do miejsca, z którego można zarządzać akcją i czekaj na wezwaną służbę;
- zbierz kluczowe informacje niezbędne do dalszych działań.

6. USTABILIZUJ ELEMENTY SKŁADAJĄCE SIĘ NA SYTUACJĘ, KIERUJĄC SIĘ BEZPIECZEŃSTWEM

- zapewnij udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej rannym (zapewniając bezpieczeństwo uczestnikom);
- sprawdź obecność uczniów i personelu;
- zawiadom rodziców/opiekunów prawnych uczniów;
- zabezpiecz miejsce zdarzeń, ślady.

7. WSPÓŁPRACUJ Z POLICJĄ LUB ODPOWIEDNIMI SŁUŻBAMI W ROZWIĄZANIU PROBLEMU

- pozostań w miejscu zarządzania, wspieraj służby interweniujące;
- dostarczaj informacji, w tym specyficznych, dotyczących zdarzenia, szkoły;
- kieruj współpracą personelu ze służbami.

8. ZAWIADAMIAJ, GDY SYTUACJA ZOSTANIE USTABILIZOWANA

- powiadom rodziców /opiekunów prawnych uczniów;
- współpracuj z służbami w działaniach po zdarzeniu;
- powiadom, uspokój, personel.

9. ZAINICJUJ DZIAŁANIA NAPRAWCZE

- powiadom organ nadzoru;
- zrób odprawę personelu;
- poproś o pomoc instytucje wsparcia specjalistycznego (np. PPP, Ośrodek Interwencji Kryzysowej)
- zaplanuj wznowienia rutynowych działań szkoły, tzw. plan „dnia następnego”.

Część II.

Procedury szczegółowe

PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH W SZKOLE

I. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole.

1. Funkcjonariusz Policji przedstawia dyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacja służbową.
2. Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
3. Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia.

4. Pedagog szkolny lub nauczyciel sprowadza nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
5. Policja informuje rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
6. Dyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.
7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchaniu nieletniego, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce Policji.
8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
9. W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego policjant informuje o tym rodziców, pedagoga szkolnego.
10. Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego- ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

II. Procedura postępowania nauczyciela, pracownika administracji i pracownika obsługi w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.

1. Nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/ psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).
5. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.) a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
6. Jeżeli zachowania świadczące o demoralizacji przejawia uczeń który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez wewnętrzny regulamin szkoły.
7. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych,

zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

8. Naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych – art.4 §1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

III. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel, pracownik administracji lub pracownik obsługi podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, w tym dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych.

1) Działania uprzedzające:

- a) Zapoznanie się z listą symptomów używania, nadużywania środków odurzających .
- b) Zaproszenie specjalisty w tej dziedzinie, omówienie skutecznych metod reagowania.
- c) Korzystanie z licznych programów edukacyjno-wychowawczych, profilaktycznych.
- d) Opracowanie listy teled adresowej lokalnych organizacji, placówek zajmujących się udzielaniem pomocy młodzieży używającej środków odurzających, rodzinom, bliskim.

2) Działania interwencyjne

- a) Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
- b) Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
- c) Zawiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.
- d) Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu - odmawiają przyjęcia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób.
 - i) W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych - na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godz.)
 - ii) Stężenie we krwi powyżej 0,5 ‰ alkoholu lub w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³ godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.
- e) Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego.

Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 431 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

3) Działania naprawcze:

- a) Poinformuj rodziców ucznia o zdarzeniu.

- b) Skorzystaj z konsultacji pedagoga szkolnego lub specjalistów z PPP- omówcie problem i wspólne skonstruujcie strategię dalszego działania (interwencji i rozwiązania problemu).
- c) Wesprzyj rodziców, poinformuj, na co powinni zwracać baczną uwagę, nakłaniając jednocześnie do korzystania z pomocy wyspecjalizowanych gminnych placówek („Punkt konsultacyjny” i komisji).
- d) Jeżeli incydent będzie się powtarzał: zawiadom sąd rodzinny lub policję.

IV. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk, w tym dopalacz lub inną substancję psychoaktywną.

1. Nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję.
3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

V. Procedura postępowania w przypadku gdy nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, w tym dopalacz lub inną substancję psychoaktywną.

1. Nauczyciel, pracownik administracji w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

UWAGA:

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest:

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających;
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Każde z wymienionych zachowań jest czynem karnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.

Z przestępstwem mamy do czynienia jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Jeżeli przestępstwo ma miejsce na terenie szkoły, należy wezwać policję.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk).

VI. Procedura postępowania dyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie placówki oświatowej.

1. Podstawy prawne:

- a. „Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, szczególnie naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używania alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, policji lub innego właściwego organu”.
- b. „Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję”.
- c. „Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu”.

2. Podstawowe czynności dla dyrektora lub pedagoga szkolnego:

- a. Przyjąć do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. Odnotować personalia uczestników i świadków, godzinę zgłoszenia oraz zawiadomić niezwłocznie policję.
- b. Zapewnić, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
- c. Bez zbędnej zwłoki sprawdzić w dostępny sposób wiarygodność informacji:
 - Jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informacje.
 - Sprawdzić, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników.
 - W rozmowie z pokrzywdzonym ustalić liczbę sprawców i ich dane personalne.
 - Nie nagłaśniać zdarzenia.
- d. W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, zatrzymać do czasu przybycia policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów):
 - Konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. O fakcie zatrzymania bezwzględnie należy powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych. Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu

- spowodować, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, wychowawcy klasy lub nauczyciela w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia policji.
- Jeżeli sprawców jest kilku w miarę możliwości należy umieścić ich w oddzielnych pomieszczeniach:
- Ofiarę należy odizolować od sprawców.
- e. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa należy je zabezpieczyć.
- f. Wykonać ewentualne czynności przez przejmującego sprawę policjanta
- 3. Zakazy:
 - a. Nie należy „na własną rękę” konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania itp.
 - b. Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.

VII. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.

1. Ściganie na wniosek pokrzywdzonego - w tym przypadku wszczęcie postępowania przez policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.
2. Przyjąć do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
3. Odnotować godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
4. Zapewnić w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
5. Bez zbędnej zwłoki sprawdzić w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
 - a. jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informację,
 - b. sprawdzić, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
 - c. nie nagłaszać zdarzenia.
6. Powiadomić rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, zrelacjonować im zdarzenie i uzgodnić z nimi czy będą chcieli zgłosić sprawę policji.
7. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich poinformować, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.
8. Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:
 - a. w ramach uprawnień statutowych szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane w statucie szkoły.
 - b. w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, szkoła powinna sporządzić na tą okoliczność wystąpienie do sądu rodzinnego lub Policji.

VIII. Procedura ujawnienia przemocy rówieśniczej w szkole (także online).

1. Ustalenie okoliczności zdarzenia, czy zostało ono dokonane na terenie szkoły.
2. Zabezpieczenia dowodów.
3. Poinformowanie o sytuacji rodziców/ opiekunów prawnych uczniów – uczestników zdarzenia.
4. Objęcie pomocą poszkodowanego ucznia.

5. Podjęcie działań wobec agresorów, w tym zastosowanie środków dyscyplinujących zgodnie ze Statutem Szkoły i rodzajem przewinienia.
6. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie Dyrektora jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją.
7. W przypadku gdy sprawa jest poważna lub zostało złamane prawo, poinformowanie rodziców/ opiekunów prawnych o powiadomieniu Policji, zabezpieczeniu dowodów związanych z aktem cyberprzemocy.

IX. Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia.

1. Działania uprzedzające, zapobiegawcze:
 - a. omówienie problematyki na forum Rady Pedagogicznej,
 - b. upowszechnienie procedur przewidywania zamachów samobójczych (np. list sprawdzających),
 - c. monitorowanie zachowania uczniów, reagowanie na symptomy ostrego, chronicznego stresu, objawy depresji.
2. Działania interwencyjne:
 - a. ustal i potwierdź rodzaj zdarzenia,
 - b. nie pozostawiaj ucznia samego,
 - c. usuń wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru,
 - d. bez rozgłosu przeprowadź ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
 - e. zbierz wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia,
 - f. wezwij pomoc (pogotowie, policję, straż) jeśli potrzeba,
 - g. zadbaj, żeby interwencja służb przebiegała dyskretnie,
 - h. towarzysz uczniowi - jesteś dla niego ważny,
 - i. Zawiadom Dyрекcję Szkoły - Dyrekcja zawiadamia Wydział Edukacji UM,
 - j. dokonaj szybkiej oceny zagrożeń, np. wg klucza:

RYZYO UMIARKOWANE:

NP. UCZEŃ MÓWI O SAMOBÓJSTWIE,
NIE MÓWI JAK TO ZROBI,
NIE BYŁO WCZEŚNIEJSZYCH PRÓB,

DUŻE RYZYO:

NP. WYSTĄPIŁY CZYNNIKI PRZEDWYPADKOWE,
UCZEŃ MÓWI JAK TO ZROBI,
BYŁY WCZEŚNIEJSZE PRÓBY,

EKSTREMALNE RYZYO:

NP. WYSTĄPIŁY WSKAŹNIKI PRZEDWYPADKOWE,
UCZEŃ DOKONAŁ SAMOOKALECZENIA,
PODJAŁ PRÓBĘ NIEUDANEGO ZAMACHU SAMOBÓJCZEGO LUB INNE
DZIAŁANIA ZAGRAŻAJĄCE ZDROWIU LUB ŻYCIU,

- a) nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga szkolnego, informuje o wynikach swojej oceny sytuacji (ryzyka); w razie potrzeby podejmuje niezwłocznie działania w celu ratowania życia i zdrowia poszkodowanego w szczególności wzywa odpowiednie służby oraz zapewnienia w miarę możliwości opiekę psychologa.
- b) Wychowawca powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych,
- c) Dyrekcja szkoły dokonuje wyboru priorytetów i ustala strategię działania uzależniając ją od oceny sytuacji,

- d) Chronić ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami stresującymi (np. kontaktem z mediami, świadkami, itp.)

3. Działania naprawcze:

- a. dokonaj diagnozy ryzyka ponowienia zamachu uwzględniając, że odratowana osoba ma nadal poważne kłopoty z radzeniem sobie z problemami życiowymi,
- b. bezwzględnie skonsultuj dalszą strategię z PPP lub placówką opieki zdrowotnej,
- c. podejmij próbę zmobilizowania rodziny, aby udzieliła wsparcia bliskiemu, zapewniła mu bezpieczeństwo, wzmocniła wzajemne więzi.

X. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

1. Działania uprzedzające:

- a) omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej,
- b) omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej.

2. Działania interwencyjne:

- a) poinformuj nauczycieli, wychowawców,
- b) przypomnij zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania- na godzinach wychowawczych, innych lekcjach,
- c) poinformuj uczniów na forum klasy,
- d) stwórz możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

3. Działania naprawcze:

- a) oceń potrzeby - monitoruj stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwróć uwagę na uczniów, u których stwierdzasz szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,
- b) skonsultuj sytuację z pedagogiem lub specjalistą z PPP,
- c) ułatw kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

XI. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadamiania o śmierci ucznia

- 1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”.
- 2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
 - a) dostarczyć niezbędne informacje;
 - b) udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
 - c) ochronić godność;
 - d) okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
- 3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych.
- 4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.
- 5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
- 6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie.

7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki.
Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja - szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele.
Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub/ i wsparcia, w razie potrzeby.
Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia.
10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

XII. Epizod psychotyczny ucznia

1. Działania uprzedzające:

- a) Lista symptomów psychotycznych na które należy zwracać uwagę , omówienie skuteczne metody reagowania,
Do głównych objawów psychotycznych zalicza się m.in.:
 - złudzenia fizjologiczne, iluzje,
 - urojenia,
 - halucynacje i omamy rzekome,
 - pseudohalucynacje,
 - zachowania głęboko regresywne – charakterystyczne dla wczesnych faz rozwoju człowieka,
 - objawy katatoniczne – stupor lub podniecenie psychoruchowe,
 - nieadekwatny do okoliczności nastrój,
 - wyraźne rozkojarzenie,
 - irracjonalny lub porozrywany sposób myślenia,
 - zdezorganizowaną mowę – częste gubienie wątku lub brak powiązania myśli,
 - stępienie emocjonalne, anhedonię, bierność, aspołeczność.
- b) Omówienie procedury na forum Rady Pedagogicznej,
- c) Sprawdzenie, jak skutecznie wezwać pogotowie ratunkowe w sytuacji zagrożenia zdrowia/ życia, także spowodowanego atakami psychozy,
- d) Opracowanie listy teled adresowej lokalnych organizacji, placówek zajmujących się udzieleniem pomocy osobom chorym psychicznie.

2. Działania interwencyjne:

- c) Nie pozostawiaj ucznia samego.
- d) Reaguj spokojnie, łagodnie.

- e) Bez rozgłosu przeprowadź ucznia w spokojne miejsce.
 - f) Na ile to możliwe, nie rozpowszechniaj w szkole informacji o zdarzeniu.
 - g) Zawiadom pogotowie ratunkowe (999).
 - h) Nie skupiaj się na rozstrzyganiu, czy to jest psychoza.
3. Działania naprawcze:
- a) Jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym należy przygotować do tego klasę - np. przeprowadzić zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany).
 - b) Jeżeli uczeń sobie tego nie życzy- nie informować klasy.
 - c) Wziąć pod uwagę skutki uboczne leczenia i choroby przy określeniu wymagań wobec ucznia.
 - d) Konsultować postępowanie z lekarzem oddziałowym, na którym leczy się uczeń, który to lekarz jednak nie musi udzielać informacji.
 - e) Udzielić elementarnego wsparcia rodzicom, w tym wskazać możliwość skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, PZP, przyszpitalnych grupach wsparcia.

XIII. Procedura postępowania nauczycieli, pracowników administracji lub obsługi w przypadku agresywnego zachowania ucznia

1. Nauczyciel, pracownik administracji lub obsługi obserwujący takie zachowanie ma obowiązek przerwania go, używając perswazji słownej.
2. Powiadamia wychowawców uczniów o zdarzeniu.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności nauczyciela – świadka zdarzenia (zidentyfikowanie ofiary, agresora, świadka, ocena zdarzenia, wyciągnięcie wniosków).
4. Sporządzenie notatki (opis zdarzenia, osoby uczestniczące, sprawca, poszkodowany).
5. Poinformowanie rodziców o zaistniałej sytuacji.
6. Zgłoszenie sprawy do pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
7. Wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły uzgadnia sankcje w stosunku do sprawcy zdarzenia w oparciu o statut szkoły.
8. Wychowawca przekazuje rodzicom w formie pisemnej lub ustnej informacji na temat zastosowanych wobec ucznia konsekwencji.

XIV. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Definicja:

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacer po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrekcji o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji z pomocy pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Pedagog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora.

4. Pedagog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole - na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog powiadamia dyrektora szkoły wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępować należy według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).

XV. Incydent bombowy

1. Symptomy wystąpienia zagrożenia

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

Zainteresowania i uwagi wymagają:

- a) rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp.,
- b) osoby wyglądające na obcokrajowców,
- c) osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
- d) samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).

Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.

O swoich spostrzeżeniach poinformuj służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo obiektu, Straż miejską lub policję.

2. Uwagi:

- a) Zawczasu pomyśl, którędy można się ewakuować w pośpiechu z budynku. Zapamiętaj, gdzie znajdują się klatki schodowe i wyjścia ewakuacyjne.
- b) Zwróć uwagę na ciężkie lub łatwo tłukące się przedmioty, które mogą być przesunięte, zrzucone lub zniszczone podczas wybuchu. Zapamiętaj elementy z najbliższego otoczenia.
- c) Należy również pamiętać o tym, aby nie przyjmować od obcych osób żadnych pakunków oraz nie pozostawiać bagażu bez opieki.
- d) Jeżeli jesteś osobą, która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu ładunku wybuchowego lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinienes ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
- e) Zawiadamiając policję należy podać następujące informacje: rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot), treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego; numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
- f) Wskazane jest uzyskanie od policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

3. Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego:

- a) Do czasu przybycia policji akcją kieruje administrator obiektu, terenu lub osoba odpowiedzialna za jego bezpieczeństwo.
 - b) Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze, takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
 - c) Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
 - d) Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
 - e) Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
 - f) Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują osoby wyznaczone lub służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
 - g) Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić administratora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
 - h) Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
 - i) Po ogłoszeniu ewakuacji w miejscu twojej pracy, należy je opuścić, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.)
 - j) Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.
4. Jak powinien zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”:
- a) Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” zastosuj się do poleceń policji.
 - b) Ciekawość może być niebezpieczna- jak najszybciej oddal się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze informuj o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę.
 - c) Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji niezwłocznie udaj się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.
 - d) W przypadku włączenia parkingu dla pojazdów w strefę zagrożenia, nie „ratuj” na siłę swojego samochodu - życie jest ważniejsze.

XVI. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

1. Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski każdy pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności prowadząc fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.

- a) Pracownik doprowadza poszkodowanego do gabinetu pielęgniarki szkolnej, zawiadamiając zaraz potem dyrektora (wicedyrektora).
- b) Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą- prosi o nadzór nad swoją klasą kolegę uczącego w najbliższej sali.
- c) jeśli gabinet pielęgniarki jest nieczynny, przekazuje się poszkodowanego dyrektorowi (wicedyrektorowi), który już bierze odpowiedzialność za udzielenie pomocy,
- d) Jeśli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń- miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone w celu dokonania oględzin lub szkicu.

- e) Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach wieczornych (zajęcia pozalekcyjne, dyskoteki itp.) - gdy nie ma dyrektora (wicedyrektora szkoły) - nauczyciel decyduje sam o postępowaniu.
W każdym trudniejszym przypadku wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie dyrektora, następnie zawiadamia rodziców.
 - f) Jeśli wypadek zdarzyłby się w czasie wycieczki - wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik imprezy i odpowiada za nie.
- 2. O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:
 - a) Rodziców
 - b) Pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy
 - c) Społecznego inspektora pracy
 - d) Organ prowadzący szkołę
 - e) Radę rodziców
 - f) O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
 - 4. Wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.
 - 5. Zawiadomień, o których mowa w ust. 2-4, dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły.

XVII. Procedura postępowania w przypadku uczennicy w ciąży

- 1. W przypadku podejrzenia ciąży u uczennicy, wychowawca lub inna osoba dorosła, do której dziewczyna ma zaufanie przeprowadza z uczennicą dyskretny wywiad potwierdzający ciążę.
- 2. W przypadku uzasadnionych podejrzeń, że uczennica jest w ciąży należy wezwać jej rodziców lub prawnych opiekunów w celu porozmawiania o tym fakcie i konieczności otoczenia dziecka fachową opieką (lekarz ginekolog, położna) oraz wsparciem psychicznym w domu.
- 3. Jeżeli lekarz pisemnie potwierdzi ciążę dziewczyny, wychowawca klasy nadzoruje organizację i bada potrzeby uczennicy we współpracy z pedagogiem szkolnym i klasowym zespołem nauczycieli, aby otoczyć ją opieką zgodnie z ustawą o ochronie płodu ludzkiego i zapewnić niezbędną opiekę i pomoc psychologiczną – pedagogiczną do ukończenia edukacji w szkole.
- 4. Z powodu ciąży uczennica ma prawo do zwolnienia lekarskiego z zajęć wychowania fizycznego lub wszystkich zajęć szkolnych.
Uczennica – na prośbę jej rodziców lub prawnych opiekunów – składa w sekretariacie szkoły pismo uzasadniające zwolnienie.
- 5. W przypadku uczennicy odbywającej praktyczną naukę zawodu szczegóły ustalane są z kierownikiem od zajęć praktycznych.
- 6. W przypadku trudności materialno – bytowych pedagog szkolny wskazuje uczennicy sposoby uzyskania pomocy finansowej (MOPS, GOPS, Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu).
- 7. Szkoła udziela uczennicy w ciąży urlopu oraz innej pomocy niezbędnej do ukończenia przez nią edukacji, w miarę możliwości nie powodując opóźnień w zaliczaniu przedmiotów. Jeżeli ciąża, poród lub połóg powoduje niemożliwość zaliczenia w terminie egzaminów ważnych dla ciągłości nauki, szkoła zobowiązana jest do wyznaczenia dodatkowego terminu egzaminu dogodnego dla kobiety, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.
- 8. Każdy przypadek ciąży nieletniej poniżej 15 roku życia, szkoła zgłasza do sądu.

XVIII. Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, niebezpiecznych substancji lub niebezpiecznych przedmiotów.

1. Należy zapewnić bezpieczeństwo osobom przebywającym na terenie szkoły (dyrektor podejmuje decyzję o ewakuacji ludzi i mienia budynku).
2. Uniemożliwić dostęp osób postronnych do przedmiotów niebezpiecznych i wezwać Policję.
3. Wyznaczenie pracownika, który będzie przewodnikiem sił policyjnych (informowanie o rozkładzie pomieszczeń w obiekcie oraz o miejscach gdzie znajdują się niebezpieczne przedmioty).
4. Pod żadnym pozorem nie dotykać i nie przemieszczać niebezpiecznych przedmiotów i ładunków.
5. Należy zachować spokój i opanowanie aby nie dopuścić do paniki.

XIX. Procedura postępowania w przypadku posiadania przez ucznia przedmiotów niedozwolonych (ostre narzędzia – nóż, żyłotka, kastet, itp.)

Wszyscy pracownicy szkoły zobowiązani są do:

1. Nakłaniania ucznia do oddania niebezpiecznego przedmiotu, jeżeli uczeń odmawia oddania przedmiotu zabronionego należy poinformować, że ma obowiązek oddać niebezpieczny przedmiot do depozytu).
2. Powiadomienie wychowawcy klasy i dyrektora szkoły.
3. W przypadku dalszej odmowy, uczeń ponosi konsekwencje za złamanie regulaminu szkolnego.

W przypadku gdy użycie zabronionego przedmiotu może stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia natychmiastowe powiadomienie dyrekcji szkoły i podjęcie działania zmierzającego do zapewnienia bezpieczeństwa innym uczniom – odizolowanie ucznia.

4. Wezwanie rodziców/ prawnych opiekunów ucznia.
5. W razie potrzeby wezwanie Policji.
6. Dalsze postępowanie prowadzi Policja.

XX. Procedura postępowania i podawania leków uczniowi przewlekle choremu przez wychowawców lub nauczycieli.

Na podstawie stanowiska Ministra Zdrowia w sprawie możliwości podawania leków dzieciom przez nauczycieli w szkole i przedszkolu

1. Dawkowaniem leków w szkole zajmuje się pielęgniarka szkolna w godzinach swojej pracy.
2. Leki spoza załącznika Nr 3 Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę samodzielnie bez zlecenia lekarskiego, pielęgniarka podaje wyłącznie na pisemną prośbę rodziców, zgodnie ze zleceniem lekarskim dostarczonym przez rodziców po uprzednim wyrażeniu zgody przez pielęgniarkę na podanie leku.
3. Nauczyciel i wychowawca może podać leki w szczególnie uzasadnionych przypadkach (dziecko z chorobą przewlekłą) na podstawie pisemnego upoważnienia rodziców po wcześniejszym wyrażeniu zgody na piśmie w sytuacji nieobecności pielęgniarki szkolnej.
4. Rodzice zobowiązani są do dostarczenia zaświadczenia lekarskiego, które określa nazwę leku, dawkę oraz częstotliwość dawkowania i okres leczenia.

5. Wszystkie zlecenia lekarskie oraz leki przekazywane przez rodziców muszą zostać zarejestrowane przez pielęgniarkę szkolną.
6. Poza przypadkiem podawania leków uczniom przewlekłe chorym, nauczyciele nie podają leków w innych sytuacjach, np.: leków przeciwbólowych.
7. Leki muszą być przechowywane w miejscu niedostępnym dla uczniów.
8. Powyższe procedury dotyczą również wychowanków pełnoletnich.

XXI. Procedura postępowania w wypadku zamachu terrorystycznego.

Wtargnięcie napastników do obiektu

1. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
2. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
3. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
4. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
5. Staraj się uspokoić dzieci – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
 - nie pozwól dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
 - nakaz dzieciom położyć się na podłodze.
7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej.
UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.
8. Po zakończeniu akcji:
 - sprawdź obecność dzieci celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek - o braku któregośkolwiek dziecka poinformuj Policję,
 - nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu,
 - prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

Użycie broni palnej na terenie szkoły

W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

1. Nakaz dzieciom położyć się na podłodze.
2. Staraj się uspokoić dzieci.
3. Dopilnuj, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.
6. Po opanowaniu sytuacji:
 - upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
 - zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych,
 - udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
 - w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania.

– zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Ileć w procedurze jest mowa o:

pracownikach administracji są to: księgowy, specjalista, samodzielny referent, inspektor ds. bhp, pracownicy sekretariatu szkoły,

pracownikach obsługi są to: kierownik ds. administracyjno – gospodarczych, pomoc administracyjna, pomoc kuchenna, magazynier, woźny, dozorca, konserwator, sprzątaczk

nauczycielach są to pedagogiczni pracownicy szkoły,

wszystkich pracownikach szkoły są to: nauczyciele, pracownicy administracji, pracownicy obsługi.

*Procedury Postępowania w Sytuacjach Kryzysowych w Zespole Szkół Spożywczych i Hotelarskich w Radomiu zostały opracowane na podstawie:
Opracowania Katarzyny Górkowskiej pedagoga Gimnazjum w Krobi na podstawie materiałów Krzysztofa Sarzały z Centrum Informacji Kryzysowej w Gdańsku i Jagny Niepokólczyckiej - Gac z Centrum Metodycznego Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej w Warszawie oraz materiałów szkoleniowych z seminarium, które odbyło się w dniach 3-5 listopada 2008r. w Gębicach na temat: „Interwencja kryzysowa -zarządzanie kryzysem”*

Telefony alarmowe:

999 Pogotowie ratunkowe

998 Straż pożarna

997 Policja

986 Straż Miejska

992 pogotowie gazowe

994 pogotowie wodno kanalizacyjne

991 pogotowie energetyczne

112 numery alarmowe z telefonu komórkowego

Adresy, gdzie można uzyskać pomoc:

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA NR 1 ul. Kolejowa 22,
tel. 48 360 20 97, tel. 797 138 683

KATOLICKI RUCH ANTYNARKOTYCZNY KARAN
ul. Pułaskiego 9, tel. 48 360 24 63
Bezpłatna infolinia 0 800 120 289

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ
ul. Malczewskiego 20b, tel. 48 362 27 45
Czynny całodobowo 7 dni w tygodniu, konsultacje codziennie – 8.00 – 21.00
Telefon Zaufania 192-88
LINIA BRATERSKICH SERC
Bezpłatny telefon zaufania Caritas Diecezji Radomskiej - 0 800 311 800
Czynny w godz.: 18.00-22.00

NIEBIESKA LINIA

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

tel. 0 800 12 00 02

Czynne pon.- sob.: 10.00-22.00, niedz.: 10.00 – 16.00. całe połączenie płatne 35 gr.

tel. 22 666 00 60 – czynny pon.-pt. 10.00-22.00

PUNKT KONSULTACYJNY MONAR

Ul. Limanowskiego 134, tel. 48 360 99 00

CARITAS DIECEZJI RADOMSKIEJ – OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

ul. Kościelna 5,

tel. 48 365 29 29, wew. 24, 48 365 10 87, czynne pon. – pt.: 8.00 – 16.00

NARKOMANIA – Pomoc Rodzinie,

tel. 0 801 109 696

**SPECJALISTYCZNA PORADNIA RODZINNA „DOMOWE OGNISKO”
KURIA DIECEZJI RADOMSKIEJ**

ul. Malczewskiego 1, 48 383 66 52

Czynne pon. – pt.: 12.00 – 20.00

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

ul. Limanowskiego 134, tel. 48 360 87 01

**MAZOWIECKIE STOWARZYSZENIE TERAPII I READAPTACJI SPOŁECZNEJ
MASTERS**

ul. Wolanowska 120,

tel. 48 383 73 72, 663 367 089

Czynne pon. – pt.: 8.00 – 16.00

PORADNIA LECZENIA UZALEŻNIEŃ I PUNKT KONSULTACYJNY MONAR

dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem

ul. Struga 57A, tel. 48 364 76 00

FUNDACJA DAJEMY DZIECIOM SIŁĘ

Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111

FUNDACJA ITAKA – DLA RODZIN OSÓB ZAGINIONYCH -

Linia wsparcia 22 654 70 70

Telefon w Sprawie Zaginionego Dziecka i Nastolatka 116 000

ANONIMOWA POLICYJNA LINIA SPECJALNA

800 120 148, czynna całą dobę, bezpłatna

MŁODZIEŻOWY TELEFON ZAUFANIA 988

pon. – pt. 13.00 – 18.00

MŁODZIEŻOWY (i nie tylko) TELEFON ZAUFANIA 92 88, pon. – pt. 10.00 – 20.00

CENTRUM PRAW OJCA I DZIECKA -

CPOID.PL

FUNDACJA RODZIĆ PO LUDZKU (dla kobiet w ciąży i matek małych dzieci)
tel. 22 887 78 76, wt.- czw. 10.00 – 15.00

BEZPŁATNA INFOLINIA PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ
Pomoc w sytuacji zażywania narkotyków i dopalaczy przez dzieci
tel. 0 800 060 800, całodobowa

WSPARCIE DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW, którzy potrzebują wsparcia
i informacji w zakresie pomocy dzieciom i nastolatkom przeżywającym kłopoty i trudności,
tel. 0 800 100 100, pon. – pt. 12.00-15.00

DZIECIĘCY TELEFON ZAUFANIA RZECZNIKA PRAW DZIECKA
tel. 0 800 12 12 12, pon. – pt. 8.15- 20.00

TELEFON ALARMOWY OBOWIĄZUJĄCY NA TERENIE CAŁEJ UE
tel. 112

KOMITET OCHRONY PRAW DZIECKA – telefon zaufania
tel. 22 626 94 19

ZIELONA LINIA (HIV/AIDS)
tel. 22 621 33 67

TELEFON ZAUFANIA HIV/ AIDS
tel. 801 888 448 lub 22 692 82 26
pon. – pt. 9.00 – 21.00

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE, ul. Mazowieckiego 7, Radom
tel. 48 365 58 01

OGÓLNOPOLSKI TELEFON ZAUFANIA NARKOTYKI – NARKOMANIA
tel. 0 801 199 990, codziennie 16.00 -21.00

OGÓLNOPOLSKI TELEFON ZAUFANIA UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE
te. 801 889 880, codziennie 17.00 –22.00

POMARAŃCZOWA LINIA dla rodziców pijących dzieci
tel. 0 800 14 01 68, pon. -pt. 14.00-20.00

**STOWARZYSZENIE OPTA - DLA DZIECI I NASTOLATKÓW ZANIEDBANYCH,
WYKORZYSTYWANYCH SEKSUALNIE**
tel. 424 09 89, pon. – pt. 14.00 – 20.00

ZATRZYMAJ PRZEMOC – dla osób doznających przemocy w rodzinie,
tel. 800 120 148 , bezpłatny

KRYZYSOWY TELEFON ZAUFANIA –
tel. 116 123 - bezpłatny telefon dla osób dorosłych, które potrzebują wsparcia i porady
psychologicznej, codziennie, 14.00 - 22.00

KLUB ABSTYNENTÓW WZAJEMNEJ POMOCY „VICTORIA”

ul. Limanowskiego 75, tel. 48 383 55 70

pon. – pt. 17.30 – 20.00

TELEFON ZAUFANIA MAZOWIECKIEJ KOMENDY WOJEWÓDZKIEJ POLICJI

tel. **800 191 902**

STOWARZYSZENIE CENTRUM MŁODZIEŻY „ARKA”

ul. Chrobrego 7/9, pl. Stare Miasto 2,

ul. Marii Gajl 24/ 1

tel. 48 360 69 51 / 504 811 030

LINIA WSPARCIA- całodobowy i bezpłatny telefon dla osób w kryzysie, dyżurują psychiatrzy, prawnicy, pracownicy socjalni – **800 70 2222**